

SODBA LESAR ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

(Pritožba št. 66824/01)

SODBA

STRASBOURG

30. november 2006

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Lesar proti Republiki Sloveniji
je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod J. Hedigan, predsednik senata,

gospod B.M. Zupančič,

gospod C. Bîrsan,

gospa A. Gyulumyan,

gospod E. Myjer,

gospod David Thór Björgvinsson,

gospa I. Berro-Lefevre, sodniki,

in gospod V. Berger, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 9. novembra 2006

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 66824/01) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 20. oktobra 2000 vložil slovenski državlján gospod Ladislav Lesar (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala gospa Mengus, odvetnica iz Strasbourga. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je, med drugim, na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjeval, da je bilo trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bil udeležen kot stranka, predolgo. Navajal je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolgim trajanjem sodnega postopka (13.

člen Konvencije).

4. Dne 8. julija 2004 je Sodišče pritožbo razglasilo za delno nedopustno ter odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti pritožbe in o utemeljenosti zadeve.

DEJSTVA

5. Pritožnik je bil rojen leta 1939 in živi v Ljubljani.

6. Dne 11. januarja 1984 se je pritožnik, ko je pod vplivom alkohola hodil po cesti, zaletel v drugega človeka, I.Š., ki se je pri tem poškodoval.

7. Dne 20. julija 1989 je I.Š. vložil tožbo proti pritožniku pri Temeljnem sodišču v Ljubljani in zahteval odškodnino zaradi izgube prihodkov in mesečno rento.

Dne 17. junija 1991 je sodišče izdalo sodbo, s katero je delno ugodilo zahtevku I.Š..

Dne 13. novembra 1991 je Višje sodišče v Ljubljani razveljavilo sodbo sodišča prve stopnje in vrnilo zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Po tem, ko je Temeljno sodišče v Ljubljani izdalo v zadevi novo sodbo, jo je Višje sodišče v Ljubljani 4. novembra 1992 ponovno razveljavilo.

Dne 25. novembra 1993, ob novem razsojanju v zadevi, je Temeljno sodišče v Ljubljani rabsodilo v korist I.Š.. Pritožnik se je ponovno pritožil.

Dne 2. februarja 1994 je Višje sodišče v Ljubljani zavrnilo njegovo pritožbo.

8. Dne 21. marca 1994 je pritožnik vložil revizijo na Vrhovno sodišče.

Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

Dne 8. decembra 1994 je Vrhovno sodišče zavrnilo pritožnikovo revizijo.

Sodba je bila pritožniku vročena 1. februarja 1995.

9. Dne 13. marca 1995 je pritožnik vložil ustavno pritožbo.

Dne 16. januarja 1997 je Ustavno sodišče razveljavilo sodbe sodišč zaradi kršitve enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave Republike Slovenije. Ugotovilo je, da so se sodišča pri ugotavljanju obstoja pritožnikove odškodninske odgovornosti za škodo oprla na pravnomočne sodbe, izdane v ločenih postopkih, kar je pritožnika prikrajšalo za njegovo pravico do učinkovite obrambe njegovih interesov. Naložilo je ponovno odločanje v zadevi.

10. V vmesnem času pa je pritožnik 10. aprila 1995 vložil predlog za obnovo postopka. Po dveh narokih za obravnavanje predloga (prvi je bil preložen zaradi pozne pritožnikove vloge) je 13. maja 1996 tedaj že preimenovano Okrajno sodišče v Ljubljani ugodilo pritožnikovemu predlogu in razveljavilo sodbo sodišča prve stopnje s 25. novembra 1993. Sklep je bil pritožniku vročen 12. julija 1996. Dne 13. septembra 1996 je Višje sodišče v Ljubljani delno ugodilo pritožbi I.Š., potrdilo pa je sklep o dovolitvi obnove postopka. Sklep je bil pritožniku vročen 8. oktobra 1996.

11. Neugotovljenega dne, vendar očitno pred aprilom 1998, je pritožnik pri Okrožnem sodišču v Novem mestu sprožil kazenski postopek zaradi zlorabe uradnega položaja proti sodniku B.I., ki je vodil postopek na prvi stopnji pred

dovolitvijo obnove.

Nadalje je pritožnik sprožil civilni postopek pri Okrožnem sodišču v Celju proti državi in zahteval odškodnino za škodo iz domnevno nezakonitega postopka.

Dne 21. aprila 1998 je Okrajno sodišče v Ljubljani poslalo spis na vpogled na Okrožno sodišče v Novem mestu zaradi odločitve v kazenskem postopku proti sodniku.

Spis je bil vrnjen 15. marca 1999.

Dne 11. oktobra 1999 je bil spis poslan na državno pravobranilstvo, ki je zanj zaprosilo v zvezi s civilnim postopkom proti državi. 17. januarja 2000 je Okrožno sodišče v Celju odločilo, da bo prekinilo civilni postopek proti državi do zaključka postopka o glavni stvari in kazenskega postopka.

12. V postopku o glavni stvari je zaradi sklepa o dovolitvi obnove s 13. maja 1996 in odločbe ustavnega sodišča s 16. januarja 1997 zadevo ponovno obravnavalo Okrajno sodišče v Ljubljani (gl. odstavek 9 in 10).

Na glavni obravnavi 1. decembra 1999 je Okrajno sodišče v Ljubljani ugotovilo, da je spis še vedno na državnem pravobranilstvu. Vendar pa so spis 28. decembra 1999 vrnili in se je postopek nadaljeval.

Med 22. novembrom 1999 in 20. novembrom 2002 je pritožnik vložil enajst pripravljanih vlog in predlagal dokaze.

Dne 28. novembra 2001 je sodišče določilo sodnega izvedenca medicinske stroke.

Med postopkom je sodišče opravilo poizvedbe pri delodajalcu I.Š. in pri Zavodu Republike Slovenije za statistiko v zvezi z vprašanjem izgube možnega dohodka I.Š..

Od devetih narokov za obravnavo med 1. decembrom 1999 in 20. novembrom 2002 je bil eden preložen zaradi pritožnikove pozne pripravljalne vloge. Dva naroka za obravnavo 5. junija 2000 in 13. septembra 2000 sta bila preklicana zaradi nedosegljivosti priče.

Dne 20. novembra 2002 je sodišče izdalo vmesno sodbo, s katero je ugotovilo, da je pritožnik odgovoren za škodo do 40 odstotkov. Sodba je bila pritožniku vročena 13. januarja 2003.

13. Dne 27. januarja 2003 se je pritožnik pritožil. Pritožil se je tudi I.Š..

Dne 11. junija 2003 je Višje sodišče v Ljubljani delno ugodilo pritožnikovi pritožbi in zmanjšalo njegovo odgovornost na 20 odstotkov. Sodba je pritožniku vročena 7. julija 2003.

14. Med postopkom je pritožnik vložil dve nadzorstveni pritožbi, I.Š. pa tri. Pritožnik je obvestil sodnico M.J., ki je sodila v zadevi na prvi stopnji (odstavek 12), da bo morda tudi proti njej sprožil kazenski postopek. Vložil je predlog za uvedbo disciplinskega postopka proti sodnici in proti sodnikom Višjega sodišča v Ljubljani, ki so odločali o njegovi pritožbi.

15. Dne 23. julija 2003 je pritožnik vložil revizijo, 18. avgusta 2003 pa je revizijo vložil I.Š..

Dne 7. oktobra 2004 je Vrhovno sodišče zavrglo revizijo.

Sklep je bil pritožniku očitno vročen 5. novembra 2004.

16. V vmesnem času, 27. avgusta 2003, je pritožnik vložil ustavno pritožbo proti

sodbama sodišča prve in druge stopnje.

Dne 6. julija 2005 je Ustavno sodišče, upoštevaje tudi sklep Vrhovnega sodišča s 7. oktobra 2004, pritožnikovo pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno. Odločba je bila pritožniku vročena 11. julija 2005.

17. Postopek na prvi stopnji glede višine odškodnine, ki bo dosojena I.Š., še ni končan.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

18. Pritožnik se je pritožil zaradi nerazumno dolgega trajanja pravnega postopka, ki ga je proti njemu sprožil I.Š.. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

19. Vsebinsko je pritožnik nadalje navajal, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita.

13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

20. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

21. Pritožnik je izpodbijal to navedbo in trdil, da domača pravna sredstva niso učinkovita.

22. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam Belinger in Lukenda (Belinger proti Sloveniji (odl.), št. 42320/98, 2. oktober 2001, in Lukenda proti Sloveniji, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi Lukenda, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.

23. Kar zadeva obravnavano zadevo, Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.

24. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

25. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. Vendar pa bo Sodišče za oceno razumnosti trajanja zadevnega obdobja upoštevalo stanje postopka na dan 28. junij 1994 (gl. med drugim Humen proti Poljski [GC], št. 26614/95, odstavek 59, 15. oktober 1999).

Postopek še ni končan. Upoštevno obdobje je torej trajalo več kot dvanajst let na štirih stopnjah sojenja. Zaradi vrnitev v novo sojenje je bila zadeva obravnavana na številnih stopnjah.

26. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim Frydlender proti Franciji [GC], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

27. Vlada je zatrjevala, da je bila zadeva zapletena in da domačim sodiščem ni mogoče očitati, da so bila v obravnavanem postopku neaktivna. Preden je sodbo v zadevi razveljavilo Ustavno sodišče, je bila zadeva pravnomočno zaključena v petih letih in sedmih mesecih, in to kljub sojenju na sedmih stopnjah. Poudarila je, da se je pritožnik v obravnavani zadevi poslužil dejansko vseh pravnih sredstev, ki so bila na voljo. Poleg tega je predlagal, naj se sproži proti sodniku kazenski in disciplinski postopek, in vložil odškodninski zahtevek proti državi. Ob siceršnjem priznanju, da je uporaba teh pravnih sredstev pritožnikova pravica, pa je Vlada navajala, da se ne sme zanemariti, da je obravnavanje teh sredstev zahtevalo dodaten čas. Zlasti to velja za prvostopno sodišče, ki zaradi vodenja ločenih postopkov spisa ni imelo v posesti več kot leto dni.

Nadalje je Vlada trdila, da je do določene zamude v postopku na prvi stopnji prišlo tudi zaradi težav z vabljenjem ene od prič: sodišče ni uspelo vročiti vabila za štiri naroke za obravnavo, zaradi česar sta bila dva naroka tudi preklicana.

28. Sodišče ne more spregledati, da se je pritožnik poslužil vrste ukrepov, ki so postopek naredili zapleten. Pritožnik je uspel s svojimi številnimi pritožbami, kar je imelo za posledico trikratno vrnitev zadeve v novo sojenje, preden je za Slovenijo 28. junija 1994 začela veljati Konvencija, in eno vrnitev v času, ki se ga upošteva – po tem, ko je uspel s svojim predlogom za obnovo postopka (Sablon proti Belgiji, št. 36445/97, odstavek 87, 10. april 2001) in ustavno pritožbo.

29. Po tem ko je bilo v zadevi 20. novembra 2002 odločeno z vmesno sodbo, je pritožnik proti njej uporabil vsa pravna sredstva (odstavki 13, 15 in 16 zgoraj). Poleg tega je sprožil postopek proti državi in zadevnim sodnikom, kar je tudi povzročilo zamudo v obravnavanem postopku, saj so morala sodišča preučiti spis (odstavka 11 in 12).

30. V zvezi z navedbo o pritožnikovi uporabi številnih pravnih sredstev (odstavka 28 in 29 zgoraj) Sodišče ugotavlja, da je, čeprav pritožnika ni mogoče kriviti zaradi uporabe vseh pravnih sredstev, ki so na voljo v domačem pravu, njegovo

obnašanje objektivno dejstvo, ki ga je treba upoštevati za namen ugotavljanja, ali je bil »razumen rok« presežen (gl. smiselno Eckle proti Nemčiji, sodba s 15. julija 1982, Serija A št. 51, str. 36, odstavek 82). Po drugi strani pa Sodišče ponovno poudarja, da prvi odstavek 6. člena nalaga državi pogodbenici dolžnost, da svoj sodni sistem uredi tako, da lahko sodišča izpolnijo vse svoje dolžnosti.

31. V zvezi s težavo z vabljenjem priče Sodišče zapaža, da je ta le delno pripomogla k trajanju postopka. Nadalje ugotavlja, da je bila odločitev o nujnosti zaslišanja priče sprejeta v okviru sodnega postopka, ki ga je nadziral sodnik (gl. smiselno Jelen proti Sloveniji, št. 5044/02, odstavek 18, 1. junij 2006, in Capuano proti Italiji, 25. junij 1987, Serija A št. 119, str. 13, odstavek 30), ki je bil odgovoren za pripravo in hitro vodenje postopka.

32. Po navedenem Sodišče ugotavlja, da po dvanajstih letih, kar je zadeva v sodni pristojnosti, postopek zoper pritožnika ponovno poteka pred sodiščem prve stopnje. Pole tega je minilo več kot šest let od dovolitve obnove postopka in izdaje vmesne sodbe. Sodišče ocenjuje, da odsotnost spisa in pritožnikova uporaba številnih pravnih sredstev, kar je sicer res zavleklo postopek, ne opravičuje tako dolgega trajanja. Sodišče zlasti ugotavlja, da je bilo dolgo trajanje postopka v veliki meri posledica vrnitev v ponovno sojenje. Čeprav Sodišče ne more presojati pravne kvalitete odločitev domačih sodišč, pa vendarle meni, da take ponavljajoče se odredbe v istem postopku razkrivajo pomanjkljivosti sodnega sistema, ker se vrnitev ponavadi odredi kot posledica napak nižjih sodišč (gl. na primer Deželak proti Sloveniji, št. 1438/02, odstavek 25, 6. april 2006).

33. Ob sprejemanju dejstva, da je bila zadeva delno zapletena, in upoštevanju gornje considerations-navedb-uppoštevanj, je Sodišče mnenja, da v okoliščinah primera trajanja obravnavanega postopka ni moč šteti kot razumnega.

34. Ob upoštevanju zgoraj omenjenega in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

35. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. Kudła proti Poljski [GC], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. Lukenda, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

36. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnik mogel pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljal svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

37. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

38. Pritožnik je zahteval 10.000 EUR (eurov) za nepremoženjsko škodo.

39. Vlada se o tem ni opredelila.

40. Sodišče ocenjuje, da je pritožnik gotovo utrpel nepremoženjsko škodo. Po prostem preudarku mu po tej postavki Sodišče prisoja 4.000 EUR (eurov).

B. Stroški

41. Pritožnik je zahteval tudi približno 15.804 EUR (eurov) za stroške postopka pred domačimi sodišči in 4.874 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

42. Vlada je zahtevku oporekala po višini.

43. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. V obravnavani zadevi Sodišče ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril zavrača zahtevek za stroške pred domačimi sodišči in ocenjuje, da je pritožniku, ki ga je zastopal odvetnik, razumno prisoditi znesek 1.500 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

C. Zamudne obresti

44. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglašja, da je pritožba dopustna;

2. razsoja, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;

3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;

4. razsoja

a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 4.000 EUR (štiri tisoč eurov) za nepremoženjsko škodo in 1.500 EUR (tisoč petsto eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;

b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;

5. zavrne v preostalem delu pritožnikov zahtevke po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 30. novembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent Berger John Hedigan
sodni tajnik predsednik senata